

Đôi đi u v Đà Lạt s ng mù

Đà Lạt nằm trên Cao nguyên Langbiang có đ cao 1.500m. Langbiang, còn đ c g i là Lâm Viên, tr c đây là đ a bàn c trú c a các s c t c ng i Lạt, m t nhánh c a dân t c K'Ho. Ng i Việt đ u tiên có ý đ nh khám phá vùng r ng núi Nam Trung B là Nguyễn Thông, nh ng do nhi u lý do nên cho t i cu i đ i ông v n không th c hi n đ c ý đ nh c a mình.

Núi cao nh t Đà Lạt cũng là ng n núi mang tên Langbiang. Th c ra thì núi Langbiang có t i 3 ng n chính: Ch Yen Du cao 2.075m còn g i là núi ông Nhút, núi Langbiang cao 2.167m còn g i là Lâm Viên và núi Bi Doup cao 2.287m còn g i là núi Bà vì hai ng n núi trông t a b ng c c a ph n .

Năm 1994, nhân m t chuy n du l ch xuyên Việt v i đoàn sinh viên M đ n Việt Nam trong h c k mùa hè tôi đã leo lên t i đ nh Langbiang. Chúng tôi leo ng n Lâm Viên vì đây là ng n núi đ leo h n 2 ng n kia nh có đ ng đ n lên t i đ nh.

Nói đ leo nh ng đ i v i tôi lúc đó tu i đã ch m 50 nên su t đ n đ ng ph i ngh nhi u ch ng trong khi đám sinh viên M còn tr c phăng phăng t i đ nh. Lên đ n n i bao

nhiều m t m i đ u tan bi n khi đ c nhìn xu ng c nh quan thanh bình đ i chân núi. B u không khí mát l nh. Vài c m mây xu ng g n đ nh núi càng làm tăng nh ng giây phút thoát tr n...

Hình t ng c a ng n núi Langbiang cũng đã đ c hai ki n trúc s ng i Pháp Monce và Revenron th hi n trong ki n trúc 3 mái vòm nh n c a nhà ga Đà Lạt. Công trình xây đ ng nhà ga đ c kh i công năm 1932 đ n năm 1936 m i hoàn thành.

Khi vào l p nghi p t i Đà Lạt năm 1953, gia đình tôi mua m t căn bi t th m t chính nhìn ra đ ng Phạm Hồng Thái, phía sau l ng là đ ng Lê Thái T . T nhà nhìn qua Phạm Hồng Thái, phía bên kia thung lũng, là đ ng r y xe l a. Ngày hai bu i sáng-chi u có chuy n Đà Lạt-Tháp Chàm ch y qua.

B n tr chúng tôi v n th ng bằng qua thung lũng, ch i đùa trên đ ng s t vì bi t rõ l ch t u ch y m i ngày ch có 2 chuy n đi và v . Chúng tôi có thói quen v y tay chào khách trên t u và đôi khi cũng có ng i v y l i.

Vì đây là đ n cu i c a cu c hành trình nên chi u chi u vào kho ng 4g chuy n xe l a t Tháp Chàm v luôn hú nh ng h i còi dài tr c khi vào ga Đà Lạt. Hình nh t u cũng bi t m t sau khi t đ ng b ng leo đ c lên cao nguyên.

Tuy n đ ng s t t Đà Lạt đi Tháp Chàm (Phan Rang) là tuy n đ ng s t r c a duy nh t c a Vi t Nam t tr c đ n nay. R t ti c là h th ng r c a này đã b tháo đ bán s t v n g n h t sau năm 1975. Cây c u s t dành cho tuy n đ ng s t b c qua sông Đa Nhim t i đ a ph n th xã Dran cũng đã b tháo đ vào năm 2004.

Ga Đà Lạt hi n nay ch còn m t chi c đ u máy xe l a h i n c ch y b ng than c i, hai chi c khác đã đ c B o tàng Xe l a Th y Sĩ mua l i. Ga Đà Lạt hi n nay là m t đ a đi m du l ch, h ng ngày có các chuy n tàu ch du khách đi đ n Tr i Mát, cách ga 5km.

H Xuân H ng n m ngay trung tâm thành ph Đà Lạt, ngày x a có tên Grand Lac (H L n). Riêng đ i v i tôi, Xuân H ng là m t cái h mà n u ch ch m vài phút, tôi đã ng

yên trong giòng n c mát l nh!

M t bu i tr a tôi cùng vài đ a b n h c ra t m h Xuân H ng, phía v n hoa Bích Câu. Đ o đó tôi ch a bi t b i nên ch đ ng ch nông nh ng m t đ a b n, cũng ch m i bi t b i s s , m n tay kéo ra xa. Tôi h t chân và c v ùng v y nh ng càng lúc càng chìm xu ng n c...

Trong kho nh kh c đ i di n v i cái ch t đang t t đ n thì m t thanh niên đ p xe ngang qua th y v y nên v i vàng nh y xu ng n c v t lên. Cho đ n gi này tôi cũng không th hình dung khuôn m t c a ng i đã c u mình, lúc đó ch bi t b ng đã óch ách đ y n c. Tr a hôm đó ra đ n c a hàng c a m ngoài ch tôi không tài nào nu t n i m t mi ng c m mà cũng không th nào gi i thích v i m vì sao b ng đã no n c.

Vi t i nh ng dòng này tôi xin tri ân ng i thanh niên đi xe đ p đã xu t hi n đúng lúc nh m t phép l . N u không có anh thì ch c ch n gi này làm gì còn tôi ng i vi t nh ng dòng h i c này.

Bây gi ng i nh l i chuy n x a tôi b ng gi t mình vì cái tên h th t th m ng nh ng cũng th t tàn nh n... H Xuân H ng đã nu t ch ng bi t bao nhiêu m ng s ng, có th đó là nh ng ng i không thi t s ng nh ng cũng có th đó là nh ng tr ng h p nh tôi, ch ch m vài phút không g p ng i c u thì gi này đã ng yên đ i lòng h .

H Xuân H ng th c ch t là m t h nhân t o, đ c đào vào năm 1919 do sáng ki n c a Cunhac. Đ t o thành h , ng i ta đ p m t cái đ p ch n dòng su i ch y qua thung lũng, trên m t đ p là m t cây c u mang tên *C u Ông Đ o*. Đ p này n m tr c dinh Qu n Đ o mà v Qu n đ o b y gi là Ph m Kh c Hòe (*) v n đ c dân đ a ph ng gi là *Ông Đ o* nên khi đ p cũng là c u xây xong, ng i dân quen gi là *C u Ông Đ o*

Năm 1973, Nguyễn Văn, ch t ch h i đ ng th xã, đ ngh đ i tên Grand Lac thành H Xuân H ng. M y ch c năm qua, H Xuân H ng là t m g ng t nhiên c a thành ph đã làm tăng thêm v yêu ki u, duyên dáng cho Đà Lạt bên c nh s đ n đi u, cô qu nh c a

nh ng cánh r ng thông b t ngàn.

H có di n tích m t n c r ng 25ha, chu vi dài 5,1km. Tôi cũng đã t ng có k ni m ch y xe máy quanh h Xuân H ng v i b n trên chi c xe Puchs (l ai xe th i th ng c a nh ng năm 1960) ch đ ... đ m s c t đèn tr ng quanh h !

Xung quanh h nhi u ki n trúc đ c đ có giá tr ngh thu t và th m m đ c xây d ng nh khách s n Palace, Thao tr ng Lâm Viên n i li n v i sân v n đ ng, Nhà hàng Thanh Th y, Th y T ...

Đà Lạt còn có h Than Th là m t h n c t nhiên. Tr c đây vùng h Than Th có m t cái ao g i là T nô Pang Đòng. Vào năm 1917, ng i Pháp đ p đ p xây d ng h ch a n c cung c p n c sinh ho t cho thành ph Đà Lạt.

Ng i Pháp đ t tên h là *Lac des Soupirs* và ng i Vi t g i là *H Than Th*. Vào lúc bình minh, s ng mù bao ph m t h , t o nên m t b c tranh th y m c tuy t đ p, nên sau năm 1975 h Than Th còn mang tên *H S ng Mai*

Nhà th Chính tòa Đà Lạt đ c chính th c kh i công vào 9 gi sáng Ch Nh t, ngày 19/7/1931, do giám m c Colomban Dreyer (Khâm s Toà thánh t i Đông D ng và Thái Lan) đ t viên đá đ u tiên. Nhà th đ c xây theo đ án c a linh m c Céleste Nicolas, cha s lúc b y gi .

Năm 1934, m t thánh giá đ c đ t trên đ nh tháp chuông chính. Đ nh tháp có g n m t con gà b ng đ ng dài 0,66m, cao 0,58m. Cũng vì th Nhà th Chánh tòa sau này còn có tên *Nhà th Con gà*.

Con gà quay quanh m t tr c b c đ n đ ch h ng gió. M t s ng i gi i thích Con gà là bi u t ng c a n c Pháp (Coq Gaulois) nh ng nh ng ng i Công giáo l i cho r ng Con gà là bi u t ng c a s sám h i, theo đ o n Tân c k l i vi c Chúa Giê-su qu trách

Phê-rô (m t trong 12 tông đ c a Ng i): *Đêm nay gà ch a gáy, con s ch i Ta ba l n...*

M t b ng nhà th đ c xây đ ng theo hình ch th p giá có chi u dài 65m, r ng 14m v i tháp chuông cao 47m. T đ cao đó, tháp chuông nhà th có th nhìn th y m i n i c a thành ph .

T ng ch u l c c a nhà th đ c xây b ng g ch đá dày kho ng 30-40cm. Trên t ng trong n i th t đ c g n các b c phù điêu v i kích th c 1m x 0,8m, làm b ng xi măng và s t do nhà điêu kh c Xuân Thi th hi n. Riêng ph n t ng ngoài luôn đ c quét s n màu h ng, càng tôn thêm s trang nghiêm c a m t công trình ki n trúc tôn giáo.

Đà Lạt v n là vùng đ t di c c a ng i g c mi n Trung nên mang theo s hi n di n c a chùa chi n Ph t giáo. Chùa Linh Quang, ngôi t đình đ u tiên c a Đà Lạt, t a l c trên đ ng Hai Bà Tr ng do hòa th ng Thích Nhân Th t o l p năm 1931. Chùa Linh S n đ c xây đ ng t năm 1938 đ n năm 1940 do s đóng góp c a các Ph t t , nh t là ông Nguyễn Văn Ti n và Võ Đình Dung, nh ng ng i đã nh n th u h u h t các công trình ki n trúc th i b y gi .

Chùa Linh Phong n m trên đ ng Hoàng Hoa Thám Tr i H m, đ c xây đ ng năm 1944. Chùa dành riêng cho ni s nên còn đ c g i là *Chùa S M*. N i đây, b m và các em tôi quy y còn tôi đ n gi này v n ch a có... pháp danh!

Chùa Linh Ph c còn đ c g i là *Chùa Ve Chai* vì trong sân có con r ng dài 49m đ c làm b ng 12.000 v chai, sành s . Chùa là m t ki n trúc kh m sành đ c đ a c a Đà Lạt. Chùa t a l c t i Tr i Mát, cách trung tâm thành ph 10km v phía Đông.

Chùa Thiên V ng C Sát đ c kh i xây năm 1958, cách trung tâm Đà Lạt vào kho ng 5km, n m trên m t đ i thông. Chính đi n chùa có 3 t ng Ph t cao 4m, đ c th nh t H ng Kông, trên đ i thông sau chùa là t ng Thích Ca Ph t Đài cao 20m. Chùa còn đ c g i là *Chùa Tàu*, theo h phái Ph t giáo Huê Nghiêm c a ng i Hoa.

G n đây nh t, Đà Lạt có Thi n vi n Trúc Lâm là thi n vi n l n nh t Vi t Nam, khánh

thành năm 1994. Đây cũng là m t trong nh ng công trình xây d ng Ph t giáo l n nh t sau năm 1975. Chùa t a l c bên c nh h Tuy n Lâm trên m t khu đ t r ng 25ha.

H Tuy n Lâm cũng là m t h n c thu c thành ph Đà Lạt. Đây là h n c ng t r ng nh t Đà Lạt, v i di n tích kho ng 320ha, n m cách trung tâm thành ph kho ng 7km và cách thác Đatanla 2km. H n m g n núi Ph ng Hoàng, đây đ c xem là khu ph c h p t p trung nhi u c nh quan đ p và đ ch v du l ch phong phú.

H Tuy n Lâm có nhi u c đ o nh và đ c bao b c b i khu r ng thông. M t đ p n c đ c xây d ng t i đây v i ch c năng đi u ti t n c. Hi n đang có đ án xây d ng khu du l ch ngh đ ng, sân golf và khu s n b n bên h .

Thi n vi n Trúc Lâm đ c n i v i trung tâm thành ph Đà Lạt b ng h th ng cáp treo, chuyên ch khách đ n Thi n vi n và quay v . Tháng 7/2009 trong m t l n tr l i Đà Lạt v i v ch ng con gái t Úc v tôi có đ p đi cáp treo t m t q a đ i mang tên Robin (g n đèo Prenn) đ đ n Thi n vi n Trúc Lâm. Giá vé cáp treo kh h i 60.000 đ ng/ng ng i bao g m ti n b o hi m, thu VAT và phí ph c v .

N i cáp treo xu t phát có nhà hàng r ng mênh mông, ch a đ c hàng ngàn th c khách nh ng có đi u khách s đ ng cáp treo có th đ m trên đ u ngón tay còn khách trong nhà hàng thì ch ng th y ai. Tr c khi lên cabin cáp treo, du khách có đ p ng m toàn c nh thành ph Đà Lạt tr c m t: nh ng con đ ng thành ph lên xu ng u n l n, xa xa núi Langbiang, núi Voi – đúng là hình dáng con voi – n m xo i dài uy nghi v ng ch i.

L l ng gi a tr i trên cáp treo tôi thoáng th y nh ng kho ng r ng thông b loang l t a nh ch đ u b tróc m t tóc. Hình nh đó là nh ng n i ng i ta tranh th phá r ng đ xây nhà c a, đ ng lên nh ng cái h p bê-tông l n nh cao th p lô nh r i m t.

H th ng cáp treo Đà Lạt có th nói là đáng tin c y, do m t công ty Áo (Austria) v n hành. Các l ng cáp đ c đ t mua t Th y Sĩ, và máy móc thi t b do Đ c s n xu t. Vi c b o trì, đi u hành và qu n lý h th ng xe cáp treo do ng i Vi t Nam đ m nhi m, sau khi đã đ c các k thu t viên c a công ty Áo hu n luy n k càng su t 3 tháng tr i.

T t c 50 l ng cáp treo cùng di chuy n lên xu ng su t ngày, m i l ng ng i đ c 4 ng i. Tr m đ ng c a cáp treo đ t t i khu v c Trúc Lâm Thi n Vi n, cách tr m kh i hành 2,300 mét. Chuy n du hành trên không ch kéo dài đúng 12 phút.

V ch ng con gái cho bi t cáp treo Tasmania ch là m t cái gh có thanh s t ch n phía tr c, hoàn toàn không có cabin nên ng i ng i trên cáp treo c run nh c y s y, s b r t xu ng đ t toi m ng. Cũng vì n t ng kinh hoàng v i cáp treo Tasmania nên v ch ng Hà nghe t i cáp treo là s phát khi p nh ng cũng li u đi cáp treo Tasmania Đà Lạt.

Không ng cáp treo Việt Nam i an toàn đ n nh v y! Cabin là m t cái l ng kính, c a khóa t đ ng nh ng cũng có th m c a s đ thò đ u ra ngoài ch p nh. V đi m này, ai dám b o là Việt Nam l c h u h n Úc?

Nguyễn Ngọc Chính

<http://chinhhoiuc.blogspot.co.uk/2012/09/oi-ieu-ve-lat-suong-mu.html>

